

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 347

Ekonomia

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Magdalena Rękas

Grażyna Węgrzyn

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka
Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz
Korektor: Barbara Cibis
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-418-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:
EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	11
Łukasz Abramczuk, Konrad Jabłoński, Aldona Skarzyńska: Projekcja opłacalności zbóż i rzepaku w zależności od kosztów uprawy i wyników produkcyjnych	13
Irena Augustyńska-Grzymek: Bezrobocie a emigracja ludności wiejskiej na przykładzie regionu Pomorze i Mazury	22
Ryszard Barczyk: Znaczenie przemian banków komercyjnych w kształtowaniu morfologii cykli kredytowych w Polsce w latach 1998-2013	32
Nicoletta Baskiewicz: The role of the process owner in the successive stages of the process management	45
Aneta Bernatowicz: Zarządzanie zasobami ludzkimi w procesie budowania kapitału pracy przedsiębiorstwa budowlanego	56
Agnieszka Bretyn: Konsumpcja gospodarstw domowych w Polsce na tle wybranych krajów Unii Europejskiej	65
Kazimierz Cyran, Sławomir Dybka: Dystrybucja produktów na tle pozostałych obszarów wykorzystania Internetu w przedsiębiorstwach sektora żywnościowego (np. woj. podkarpackiego)	75
Sławomir Czetwertyński: Wirtualizacja dóbr informacyjnych na przykładzie usługi „wideo na życzenie”	86
Magdalena Czulowska, Marcin Żekało: Koszty żywienia krów w gospodarstwach specjalizujących się w produkcji mleka	97
Małgorzata Deszczka-Tarnowska: Rynek mikrokredytów – analiza porównawcza na przykładzie Polski i Niemiec	105
Grzegorz Dybowski: Relacje ekonomiczne w polskim łańcuchu drobiarskim.....	115
Mateusz Folwarski: Analiza zależności wpływu wybranych zmiennych na poziom wynagrodzeń kadr zarządzających w bankach w wybranych krajach	125
Artur Grabowski: Znaczenie ekonomiczne zimowych igrzysk olimpijskich – implikacje dla Polski	134
Aleksander Grzelak, Angelika Dziubak: The selected problems of economic development of Mexico at the beginning of the twenty-first century....	144
Marcin Halicki, Bogusław Ślusarczyk: Analysis of the impact of economies' internationalization in the portfolio management process	155
Anna Horodecka: „Homo oeconomicus” jako podstawa ekonomii – krytyka i alternatywy	166

Żaklina Jabłońska, Piotr Jabłoński: Franczyza w małych i średnich sklepach spożywczych działających w Polsce.....	184
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Modelowanie rynku energii przy użyciu nowoczesnych metod prognostycznych.....	195
Michał Jurek: Model biznesowy banków spółdzielczych w Polsce – ryzyko i wyzwania.....	205
Grażyna Karmowska, Mirosława Marciniak: Wielowymiarowa analiza porównawcza rozwoju regionalnego Polski Wschodniej i Zachodniej.....	215
Janusz Kot, Ewa Kraska: Współpraca jako element działalności przedsiębiorstw zlokalizowanych w klastrach (na przykładzie regionu świętokrzyskiego).....	228
Andrzej Kowalczyk: Konkurencyjność przedsiębiorstw – wybrane zagadnienia.....	239
Anna Kozłowska, Agnieszka Szczepkowska-Flis: Alternatywne podejście do analizy efektów BIZ w obszarze produktywności.....	251
Anna Kozłowska, Agnieszka Szczepkowska-Flis: Rola integracji gospodarczej w kształtowaniu procesów rozwojowych – analiza w kontekście kreatywnej destrukcji.....	262
Hanna Kruk: Hipoteza rajów dla zanieczyszczeń – ujęcie teoretyczne.....	272
Anna Krzysztofek: Nowa formuła Respect Index.....	282
Justyna Kujawska: DEA jako metoda oceny niemedycejszych determinantów zdrowia.....	293
Paweł Kulpaka: Model konsumpcji permanentnej M. Friedmana a keynesowskie funkcje konsumpcji – empiryczna weryfikacja wybranych teorii na przykładzie Polski.....	303
Wojciech Leoński: Korzyści i koszty związane ze stosowaniem koncepcji CSR w przedsiębiorstwie.....	314
Józef Łobocki: Rola zakorzenienia lokalnego w warunkach gospodarki globalnej.....	323
Agnieszka Łopatka: Rozwój społeczny z rozróżnieniem płci w aspekcie wskaźnika HDI w Polsce.....	331
Aleksandra Majda: Internal determinants of competitive advantage in Polish and Italian family businesses in the time of knowledge-based economy-comparative analysis.....	341
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz: Analiza przebiegu i realizacji działań zawartych w IV osi „Leader” PROW 2007-2013.....	353
Anna Nowak, Agnieszka Kamińska, Monika Różańska-Boczula: Przemiarne zróżnicowanie potencjału produkcyjnego rolnictwa w Polsce.....	363
Artur Ostromięcki, Dariusz Zając, Andrzej Mantaj: Znaczenie zasobów ziemi w działalności rolniczej rolników prowadzących dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą.....	373
Magdalena Ratalewska: Przedsiębiorczość w sektorach kreatywnych.....	382

Jerzy Rembeza, Grzegorz Przekota: Sezonowość bezrobocia w krajach Unii Europejskiej.....	391
Agnieszka Skoczyła-Tworek: System kontroli wewnętrznej jako strategiczna linia obrony przed ryzykiem korporacyjnym.....	400
Feliks Marek Stawarczyk: Płaca minimalna a zatrudnienie – teoria i praktyka	409
Stanisław Swadźba: 10 lat w Unii Europejskiej. Gospodarka Polski na tle pozostałych gospodarek nowych krajów członkowskich.....	419
Piotr Szajner: System regulacji rynku cukru w UE a funkcjonowanie oligopolu cukrowego w Polsce.....	431
Jarosław Szostak: Przyczynek do rozważań wokół społecznej gospodarki rynkowej.....	441
Monika Szyda: Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju handlu internetowego w Polsce.....	454
Piotr Urbanek: Programy partycypacji we własności jako narzędzie kreacji czy destrukcji wartości dla akcjonariuszy.....	464
Zuzanna Urbanowicz: Wpływ polityki pieniężnej Europejskiego Banku Centralnego na stabilność cen w strefie euro.....	473
Małgorzata Wachowska: Rola bliskości geograficznej w pozyskiwaniu wiedzy. Badanie cytowań patentowych.....	483
Tatiana Wiśniewska: Funkcjonowanie placówek medycznych w kontekście wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w świetle badań własnych.....	492
Danuta Wiczak-Roszkowska: Przestrzenne zróżnicowanie kapitału ludzkiego w Polsce.....	503
Renata Wojciechowska: Schemat wiedzy naukowej w ekonomii.....	514
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Strukturalny wymiar kapitału społecznego w Polsce.....	522
Grażyna Wolska: CSR jako współczesna koncepcja prowadzenia działalności gospodarczej. Zaangażowanie w ideę CSR przedsiębiorstw w Polsce.	533
Anna Zielińska-Chmielewska: Ocena realizacji strategii finansowych wybranych giełdowych spółek mięsnych w latach 2005-2011.....	543
Mariusz Zieliński: Koncepcja CSR z perspektywy państwa i przedsiębiorstwa.....	552
Krzysztof Zmarzłowski: Czynniki różnicujące spożycie piwa w polskich gospodarstwach domowych w latach 1999-2008.....	561

Summaries

Łukasz Abramczuk, Konrad Jabłoński, Aldona Skarżyńska: The projection of profitability of cereals and oil rapeseed depending on the level of costs of cultivation and production results.....	21
Irena Augustyńska-Grzymek: Unemployment vs. emigration of rural population on the example of Pomorze and Mazury region.....	31

Ryszard Barczyk: Significance of transformation of commercial banks for shaping the morphology of credit cycles in Poland in the years 1998-2013	44
Nicoletta Baskiewicz: Zadania właściciela procesu w kolejnych etapach zarządzania procesami.....	55
Aneta Bernatowicz: Human resource management in the process of building a construction company's human capital.....	64
Agnieszka Bretyn: Household consumption in Poland in comparison to selected European Union countries.....	74
Kazimierz Cyran, Sławomir Dybka: Distribution of products against the background of other areas of using Internet in the food sector enterprises (eg. Podkarpackie Voivodeship).....	85
Sławomir Czetwertyński: The virtualization of information goods on the example of video on demand.....	96
Magdalena Czulowska, Marcin Żekało: Costs of feeding cows in farms specializing in milk production	104
Małgorzata Deszczka-Tarnowska: Microcredit market. Polish and German framework.....	114
Grzegorz Dybowski: Economic relationships in Polish poultry meat chain ..	124
Mateusz Folwarski: Analysis of dependencies of influence of selected variables on the level of remuneration of senior management in banks in chosen countries.....	133
Artur Grabowski: The economic impact of the Winter Olympic Games. Recommendation for Poland.....	143
Aleksander Grzelak, Angelika Dziubak: Wybrane problemy rozwoju gospodarczego Meksyku na początku XXI wieku	154
Marcin Halicki, Bogusław Ślusarczyk: Analiza wpływu internacjonalizacji gospodarek na proces zarządzania portfelem	164
Anna Horodecka: Homo oeconomicus, as the basis of economics. Criticism and alternatives	183
Żaklina Jabłońska, Piotr Jabłoński: The franchise business model in small and medium-sized food stores operating in Poland.....	194
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Modeling the energy market using modern forecasting methods.....	204
Michał Jurek: Business model of cooperative banks in Poland. Risks and challenges	214
Grażyna Karmowska, Mirosława Marciniak: Multidimensional comparative analysis of regional development of western and eastern Poland.....	227
Janusz Kot, Ewa Kraska: Cooperation as part of the activities of companies located in clusters (on the example of Świętokrzyskie region).....	238
Andrzej Kowalczyk: Competitiveness of enterprises. Selected issues.....	250

Anna Kozłowska, Agnieszka Szczepkowska-Flis: FDI effects on productivity. An alternative approach	261
Anna Kozłowska, Agnieszka Szczepkowska-Flis: The role of international integration in economic development. Analysis in the context of creative destruction.....	271
Hanna Kruk: Pollution heaven hypothesis. Theoretical approach	281
Anna Krzysztofek: New formula of Respect Index.....	292
Justyna Kujawska: DEA as a method for evaluating of non-medical health determinants.....	302
Paweł Kulpaka: M. Friedman permanent consumption model and Keynesian consumption functions. Empirical verification of the selected theories on the example of Poland	313
Wojciech Leoński: Benefits and costs connected with CSR in enterprises.....	322
Józef Łobocki: The role of local embeddedness under conditions of global economy.....	330
Agnieszka Łopatka: Analysis of social development, including sex indicator by Human Development Index in Poland.....	340
Aleksandra Majda: Źródła przewagi konkurencyjnej firm rodzinnych w Polsce i we Włoszech w czasach gospodarki opartej na wiedzy – analiza porównawcza	352
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz: Analysis of process and realization of activities implemented in IV axis “Leader” of RADP 2007-2013 ..	362
Anna Nowak, Agnieszka Kamińska, Monika Różańska-Boczula: Spatial differentiation of agriculture productive potential in Poland.....	372
Artur Ostromęcki, Dariusz Zajac, Andrzej Mantaj: The importance of land resources in non-agricultural business of farmers running additional non-agricultural business activity	381
Magdalena Ratalewska: Entrepreneurship in creative sectors.....	390
Jerzy Rembeza, Grzegorz Przekota: Seasonality of unemployment in EU countries.....	399
Agnieszka Skoczylas-Tworek: The internal control system as a strategic line of defence against corporate risk	408
Feliks Marek Stawarczyk: Minimum wages and employment. Theory and practice.....	418
Stanisław Swadźba: 10 years in the European Union. Polish economy against the background of the new member states.....	430
Piotr Szajner: Sugar market regime in the EU vs. oligopoly in Polish sugar .	440
Jarosław Szostak: Socio-economic growth as a rationale for the social market economy model.....	453
Monika Szyda: Economic determinants of e-commerce development in Poland	463

Piotr Urbanek: Long term incentives programs in the process of creation or destruction of shareholder value	472
Zuzanna Urbanowicz: Impact of monetary policy of the European Central Bank on price stability in the eurozone	482
Małgorzata Wachowska: The role of geographic proximity in knowledge acquisition. A study of patent citations	491
Tatiana Wiśniewska: Functioning of medical facilities in the context of Information and Communication Technology in the light of own research ..	502
Danuta Wiczak-Roszkowska: Spatial diversity of human capital in Poland	513
Renata Wojciechowska: Scientific knowledge scheme in economics	521
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Structural dimension of social capital in Poland	532
Grażyna Wolska: CSR as a modern concept of economic activity. CSR awareness in Poland	542
Anna Zielińska-Chmielewska: Assessment of financial strategies implementation of chosen stock meat enterprises in the period 2005-2011	551
Mariusz Zieliński: The concept of the CSR from the state and the company perspective	560
Krzysztof Zmarzłowski: Factors differentiating beer consumption in Polish households in the years 1999-2008.....	570

Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

e-mail: antoni.mickiewicz@zut.edu.pl; bartosz.mickiewicz@zut.edu.pl

ANALIZA PRZEBIEGU I REALIZACJI DZIAŁAŃ ZAWARTYCH W IV OSI „LEADER” PROW 2007-2013

Streszczenie: W artykule omówiono działania określone w IV osi priorytetowej PROW 2007-2013. W osi tej zawarto trzy działania, które nakierowane były głównie na ożywienie mieszkańców obszarów wiejskich przez budowanie potencjału społecznego, zwiększenie możliwości zdobywania środków finansowych i ich wykorzystania, a także polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami. Badania przeprowadzono pod kątem wykonania zadań w ujęciu ilościowym i rzeczowym (finansowym). Dokonano porównania liczby zadań ujętych w programie w stosunku do liczby wydanych decyzji i wykazano, że według stanu z II kwartału 2014 r. wykonano zadania pod względem finansowym na poziomie 54,5%, przy czym najmniej (22,7%) w zakresie działania wdrażanie projektów współpracy.

Słowa kluczowe: społeczność lokalna, projekty współpracy, nabywanie umiejętności, aktywizacja.

DOI: 10.15611/pn.2014.347.33

1. Wstęp

Przestrzeń społeczną obszarów wiejskich wypełniają przede wszystkim właściciele i członkowie rodzin gospodarstw rolnych. Przestrzeń ta jest coraz mniej homogeniczna – dzieje się tak z powodu napływu osób o innej profesji. Społeczność agrarna poprzez swoje rozproszenie terytorialne nie pozostaje jednak w izolacji, co więcej – pragnie się integrować, lecz potrzeby bycia razem definiuje w inny sposób. Korzystając ze środków masowego przekazu, dysponuje wiedzą na podobnym poziomie szczegółowości, zaś w sytuacjach dotyczących wsi czy gminy pragnie uczestniczyć w procesie decyzyjnym dotyczącym ich małych ojczyzn.

Wspólna Polityka Rolna stawia sobie za cel stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju gospodarczego, wzrostu zatrudnienia oraz zwiększenia konkurencyjności gospodarstw rolnych. Dążeniem strategicznym WPR jest podniesienie standardów życia na zasadach zrównoważonego rozwoju pod względem zarówno ekologicznym, jak i społecznym. Rozwój obszarów wiejskich jest istotnym czyn-

nikiem sprzyjającym restrukturyzacji i modernizacji w sektorze rolnym. Ma także podstawowe znaczenie dla wdrażania technologii innowacyjnych i dywersyfikacji wsi [Report 2011]. Rozwój obszarów wiejskich ma przyczynić się do zwiększenia konkurencyjności w dziedzinie rolnictwa i produkcji żywności [Mickiewicz 2011].

2. Materiał, cel i zakres badań

Podstawę prawną do przyjęcia programu rozwoju obszarów wiejskich oparto na rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) [Rozporządzenie Rady (WE) 2005]. Z kolei szczegółowe zasady stosowania tego rozporządzenia ustaliła Komisja Europejska w 2006 r. [Rozporządzenie Komisji (WE) 2006]. Na polskim gruncie podstawę prawną do kształtowania obszarów wiejskich przyjęto zgodnie z Ustawą z 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFRROW [Ustawa 2007]. Ustawa przewidywała realizację 22 działań oraz dodatkowo pomoc techniczną. Ukształtowany program rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007-2013 przyjął postać czterech osi priorytetowych i działań zgodnie z logiką grupowania celów i zadań, zmierzających do rozwiązywania problemów stojących przed Wspólną Polityką Rolną. W ramach PROW 2007-2013 badaniom poddano czwartą oś tematyczną, która ze względu na liczbę działań i poziom wsparcia finansowego stanowiła instrument zmierzający do wzrostu kapitału społecznego i generowania inicjatyw oddolnych. Pod względem wysokości wsparcia finansowego w rozumieniu wydatków publicznych w ogólnej wysokości 17 153,5 mln euro na czwartą oś przeznaczono 787,5 mln euro (4,6%). Liczba działań (operacji) w liczbie trzech stanowiła 13,6% wszystkich działań w ramach PROW. Podstawowym celem badań była analiza stopnia wykorzystania instrumentów finansowych w układzie wojewódzkim, z uwzględnieniem liczby złożonych wniosków i stopnia wdrażania działań. W badaniach postawiono tezę, że działania zapoczątkowane pod koniec okresu programowania nie przyniosły oczekiwanych skutków społeczno-gospodarczych.

Badania czwartej osi priorytetowej dokonano pod względem liczbowym i poziomu wykorzystania funduszy europejskich. Analizę przeprowadzono w układzie poszczególnych działań w oparciu o program rozwoju obszarów wiejskich oraz dane Systemu Informacji Zarządczej ARiMR.

3. Ogólna charakterystyka IV osi priorytetowej „Leader” PROW 2007-2013

Według regulacji prawnych Komisji UE z 2006 r. w odniesieniu do osi „Leader”, procedury wyboru lokalnych grup działania powinny być przejrzyste i opierać się na konkurencji w celu zapewnienia trafności i wysokiej jakości strategii rozwoju

zmierzających do wsparcia na poziomie lokalnym. W zależności od lokalnych warunków należy zasadniczo wyznaczyć minimalne i maksymalne ograniczenia dotyczące liczby mieszkańców na obszarach objętych lokalnymi grupami działania. Liczba mieszkańców każdego obszaru powinna być zasadniczo większa niż 5 tys. i nie powinna przekraczać 150 tys. [Rozporządzenie Komisji (WE) 2006].

Czwarta oś priorytetowa nie była jednolita pod względem analizowanych czynników. Wyodrębnione podejście Leader miało na celu wzmocnienie inicjatyw oddolnych, wymianę najlepszych praktyk i aktywizację społeczności lokalnej. „Leader” był podejściem przekrojowym, umożliwiającym realizowanie i wdrażanie celów przede wszystkim osi trzeciej. Celem osi czwartej było głównie ożywienie mieszkańców obszarów wiejskich poprzez budowanie potencjału społecznego na wsi, zwiększenie możliwości zdobywania środków finansowych i ich wykorzystania, a także polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami. Działania zmierzały do aktywizacji społeczności wiejskich, co wymagało włączenia do planowania i wdrażania lokalnych inicjatyw partnerów społecznych. Powstające w ramach IV osi Lokalne Grupy Działania to rodzaj partnerstwa terytorialnego, funkcjonującego na większym obszarze niż wieś (sołectwo) czy nawet gmina, sprzyjającego integracji społeczności wokół wiodących celów.

„Leader” był podejściem przekrojowym i partnerskim w stosunku do rozwoju obszarów wiejskich, który polegał na oddolnym opracowaniu przez lokalną społeczność wiejską lokalnej strategii rozwoju obszarów wiejskich. Działanie miało przyczynić się do realizacji wynikających z niej innowacyjnych projektów łączących zasoby, wiedzę i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów, a mianowicie sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. Przedstawiciele ci tworzyli Lokalną Grupę Działania, a więc rodzaj partnerstwa międzysektorowego, która wybierała projekty, a ich realizacja przyczyniała się do osiągnięcia celów wspólnie opracowanej strategii. Takie podejście oddolne wzmacniało spójność przedsięwzięcia, podnosiło jakość zarządzania i przyczyniło się do wzmocnienia kapitału społecznego tkwiących w społecznościach wiejskich, a także skłaniało do stosowania innowacyjnych rozwiązań w zakresie rozwoju regionu.

Budowa lokalnych strategii miała nieść ze sobą szereg korzyści, wśród których najważniejsze było lepsze wykorzystanie posiadanych zasobów (ludzkich, organizacyjnych, środowiskowych), dostosowanie kierunków działania do potrzeb podmiotów funkcjonujących na danym obszarze. Ponadto podejście lokalne pomagało w wyznaczeniu pożądanych i najbardziej dopasowanych kierunków rozwoju oraz pozwalało na lepsze zdefiniowanie problemów obszaru i określenie sposobów ich rozwiązania.

4. Specyfika działań zawartych w IV osi tematycznej „Leader” PROW 2007-2013

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 definiowało podejście do programu „Leader”, które powinno obejmować następujące elementy:

- 1) lokalne strategie rozwoju muszą prawidłowo zidentyfikować obszary większe o zasięgu mniejszym niż region,
- 2) należy stworzyć lokalne partnerstwo publiczno-prywatne,
- 3) należy przestrzegać oddolnego podejście przy ustalaniu kompetencji decyzyjnych,
- 4) należy respektować wielosektorowe projektowanie i wdrażanie strategii, które oparte są na interakcji pomiędzy uczestnikami i projektami z różnych sektorów gospodarki lokalnej.

Według rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach PROW 2007-2013, do realizacji lokalnej strategii rozwoju, zwanej dalej LS”, może być wybrana LGD, jeśli wszystkie gminy, których obszar jest objęty LSR, są jej członkami oraz partnerami. Członkami LGD powinny być podmioty sektora publicznego, społecznego i gospodarczego. Ujęty obszar musiał być spójny przestrzennie, obejmować wystarczającą dużą liczbę gmin i liczbę mieszkańców – od 10 tys. i nie więcej niż 150 tys. mieszkańców [Rozporządzenie MRiRW 2008].

Ze względu na fakt, że mieszkańcy wsi zamieszkujący na obszarze LGD mogli ubiegać się o finansowanie w zakresie następujących działań osi 3: 1. Odnowa i rozwój wsi, 2. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, 3. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej oraz w ramach tzw. małych projektów, zachodziła konieczność powołania odpowiedniego organu decyzyjnego, który odpowiedzialny był za wybór tych projektów, a przy tym niezbędne było oddzielenie funkcji decyzyjnej od funkcji zarządczej. Istotną kwestią był również skład organu decyzyjnego, w którym przedstawiciele sektora społecznego i gospodarczego powinni stanowić łącznie co najmniej 50% danego gremium. W przeciwnym razie, zgodnie z przepisami, partnerstwo nie spełniało kryteriów dostępu i grupa nie dostawała wsparcia. Każda LGD określała kompetencje następujących organów: walnego zebrania członków, zarządu, organu decyzyjnego, organu kontroli, oraz powoływała ich skład. Lokalne grupy działania funkcjonowały w oparciu o statut jako fundacje, związki stowarzyszeń, stowarzyszenia oraz „specjalne” stowarzyszenia utworzone na podstawie przepisów Ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich [Ustawa 2007]. W lokalnej strategii rozwoju (LSR) musiały także znaleźć się zapisy określające procedury oceny zgodności projektów z tymi dokumentami oraz procedury i kryteria wyboru projektów. Konieczne było także określenie zasad wyłączenia członka organu decyzyjnego od udziału w dokonywaniu wyboru projektów, gdyby zaistniały wątpliwości co do jego bezstronności, w szczególności w przypadku ubiegania się przez tego członka o wybór do dofinansowania projektu. Dopiero po spełnieniu tych wszystkich kryteriów i uzyskaniu odpowiedniej liczby punktów LGD mogło zostać wybrane przez instytucję wdrażającą – samorząd województwa – do realizacji opracowanej przez nią Lokalnej Strategii Rozwoju. Beneficjentami

działania były lokalne grupy działania, które wybrane zostały do realizacji lokalnych strategii rozwoju. Pomoc przyznawana była na operacje polegające na przygotowaniu lub realizacji projektów współpracy, które zakładały wdrażanie wspólnych przedsięwzięć w ramach współpracy międzyregionalnej. Maksymalna wysokość pomocy dla LGD stanowiła iloczyn liczby mieszkańców zameldowanych na pobyt stały na obszarze objętym lokalną strategią rozwoju.

Tabela 1. Liczba złożonych wniosków i kwoty pomocy w ramach wdrażania LSR w ramach tzw. małych projektów PROW 2007-2013

Województwo	Liczba złożonych wniosków	Liczba zawartych umów	Procent	Wnioskowana kwota pomocy (w tys.)	Kwota zrealizowanych płatności (w tys.)	Procent
Dolnośląskie	3 122	1 347	43,1	77 232,2	25 978,6	33,6
Kujawsko-pomorskie	2 165	904	41,7	49 354,4	15 942,6	32,3
Lubelskie	4 051	1 914	47,2	88 591,4	34 392,1	38,8
Lubuskie	1 554	682	43,9	29 008,1	10 057,9	34,7
Łódzkie	1 675	943	56,3	36 130,5	17 926,5	49,6
Małopolskie	4 542	1 902	41,9	106 267,6	41 528,1	39,1
Mazowieckie	4 727	1 727	36,5	112 993,5	33 363,6	29,5
Opolskie	1 735	799	46,1	50 816,5	22 617,1	44,5
Podkarpackie	2 693	1 341	44,8	58 484,5	25 288,9	43,2
Podlaskie	2 329	1 157	49,7	57 538,7	24 562,3	42,7
Pomorskie	3 132	1 199	38,3	73 826,1	22 521,9	30,5
Śląskie	2 636	1 043	39,6	58 835,4	18 990,4	32,3
Świętokrzyskie	2 426	1 336	55,1	50 586,4	23 728,7	46,9
Warmińsko-mazurskie	2 501	945	37,8	57 638,5	16 643,4	28,9
Wielkopolskie	3 889	1 963	50,5	81 194,8	35 331,9	43,5
Zachodniopomorskie	1 836	706	38,4	41 841,5	13 608,6	32,5
Razem	45 013	19 908	44,2	1 030 340,1	382 482,6	37,1

Źródło: System Informacji Zarządczej ARiMR.

Działanie pierwsze związane z wdrażaniem lokalnych strategii rozwoju rozpatrywać należy poprzez pryzmat uczestniczenia w realizacji projektów określonych w III osi priorytetowej. Ponadto LGD mogły uczestniczyć w tzw. małych projektach, które dotyczyły przykładowo rozwoju agroturystyki, promocji i rozwoju lokalnej twórczości kulturalnej i artystycznej, inicjowania przetwarzania naturalnych surowców i produktów rolnych, organizowania imprez rekreacyjnych, sportowych i innych skierowanych na obszary wiejskie. Na powyższe poczynania złożono 45,0 tys. wniosków, spośród których wybrano 19,9 tys. (44,2%) i z tymi podmiotami zawarto

umowy. W przypadku małych projektów wysokość pomocy nie mogła przekroczyć 70% kosztów kwalifikowanych i wynosić nie więcej niż 25 tys. zł.

Lokalne grupy działania były zainteresowane składaniem wniosków o działania określane jako „małe projekty”, poprzez które mogły ubiegać się o finansowanie wielu przedsięwzięć interesujących społeczność lokalną. Wnioskodawcami mogły być osoby fizyczne zameldowane na obszarze LGD lub prowadzące działalność gospodarczą na obszarze LGD oraz osoby prawne mające siedzibę na obszarze LGD, w szczególności organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe. Do samorządu wojewódzkiego wpłynęły wnioski o pomoc finansową na ogólną kwotę w wysokości 1030,3 mln zł, z czego tylko 382,5 mln zł (37,1%) zostało zrealizowanych. Największy poziom zrealizowanych płatności osiągnięto w woj. łódzkim (49,6%), świętokrzyskim (46,9%) oraz opolskim (44,5%). Na drugim biegunie były województwa o niskim stopniu wykorzystania środków wsparcia finansowego, w tym woj. mazowieckie (29,5%), warmińsko-mazurskie (28,9%) oraz pomorskie (30,5%).

Drugie działanie poświęcone zostało na wdrażanie projektów współpracy, które służyły do przygotowania koncepcji projektu bądź realizacji projektu. Działanie to miało pomóc LGD w podjęciu współpracy międzyregionalnej, a nawet międzynarodowej, a więc spełniało funkcję służebną wobec innych projektów zawartych w IV osi tematycznej. Duża liczba zadań, które zostały w tym okresie programowania postawione przed LGD w Polsce, wymagała zaplecza administracyjnego, które pozwoliłoby na sprawne obsłużenie beneficjentów oraz wykonanie działań związanych z wdrażaniem PROW 2007-2013. Ze względu na ograniczone możliwości finansowania LGD miały możliwość ubiegania się o dodatkową pomoc finansową w ramach omawianego działania. Refundacji podlegały koszty bieżące administrowania LGD, koszty związane z realizacją badań dotyczących obszaru objętego LSR, szkolenia pracowników LGD, członków zarządu oraz członków organu decyzyjnego. W jego ramach LGD mogły pokrywać koszty związane zarówno z przygotowaniem, jak i z realizacją projektów współpracy. Na 556 złożonych wniosków akceptację uzyskały 359 (64,6%) projekty, co do których zawarto umowy i przyjęto je do realizacji.

Z kolei trzecie działanie określone jako funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja miało na celu doskonalenie zawodowe osób uczestniczących w realizacji lokalnej strategii rozwoju oraz, co niemniej ważne, budowanie kapitału społecznego. Projektodawcy zauważyli, że mimo dużego postępu, nadal na wsi występuje niechęć do współpracy i na ogół niski poziom aktywności. Beneficjentami tego działania były lokalne grupy działania, które złożyły 1170 wniosków, spośród których wybrano 996 (85,1%) i z tymi grupami zawarto umowy.

Ogólnie w Polsce działa najwięcej lokalnych grup działania (338) spośród wszystkich krajów Unii Europejskiej. Strategie przygotowane przez LGD obejmowały ponad 90% obszarów wiejskich, co świadczy o dużym potencjale mieszkańców wsi, którzy dostrzegli wartość zasobów dostępnych na ich obszarach i wyznaczyli sobie cele, któ-

re chcieli zrealizować dzięki ich wykorzystaniu. Od początku funkcjonowania LGD obserwowano duże zaangażowanie w działalność na rzecz wykorzystania lokalnych zasobów i potencjału obszarów objętych strategiami. Szczególnie mocno LGD zaangażowane były w kultywowanie tradycji, rozwój usług turystycznych oraz propagowanie zasad zdrowego stylu życia. Działalność na poziomie partnerstwa lokalnego wzmocniła w mieszkańcach obszarów wiejskich poczucie przynależności do społeczności lokalnej oraz sprzyjała realizacji projektów na rzecz rozwoju ich regionów.

Analiza LGD w układzie wojewódzkim wykazuje, że najwięcej lokalnych grup zostało wybranych w woj. małopolskim (39), mazowieckim (35), podkarpackim (31) oraz wielkopolskim (31). Z kolei najmniej grup zarejestrowano na terenie woj. lubuskiego (10) oraz opolskiego (12).

Tabela 2. Lokalne grupy działania wybrane do realizacji lokalnych strategii rozwoju w ramach IV osi „Leader”

Województwo	Liczba LGD	Ludność zamieszkująca obszar działania LGD (w tys.)	Powierzchnia objęta LSR (w km ²)
Dolnośląskie	19	1 084,1	15 934,2
Kujawsko-pomorskie	20	1 010,1	16 763,0
Lubelskie	26	1 285,9	24 481,4
Lubuskie	10	567,4	12 650,5
Łódzkie	20	673,4	11 080,8
Małopolskie	39	1 880,2	13 691,1
Mazowieckie	35	1 726,2	30 070,8
Opolskie	12	677,9	8 893,2
Podkarpackie	31	1 418,9	19 405,2
Podlaskie	16	657,5	18 329,6
Pomorskie	16	912,6	19 009,4
Śląskie	15	895,8	7 686,2
Świętokrzyskie	19	884,8	12 147,2
Warmińsko-mazurskie	14	753,1	22 329,0
Wielkopolskie	31	1 688,4	25 238,8
Zachodniopomorskie	15	760,7	20 525,3
Razem	338	16 877,0	278 235,7

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Nowym zjawiskiem było występowanie LGD działających na obszarze większym niż jedno województwo. W Polsce funkcjonuje 18 takich LGD, zlokalizowanych głównie w zachodniej i północnej części kraju, w tym przykładowo 4 na terenie woj. lubuskiego.

5. Finansowy wymiar realizacji działań zawartych w IV osi „Leader” PROW 2007-2013

Finansowanie działań było istotnie zróżnicowane w zależności od koncepcji wypracowanej przez lokalne grupy działania. Grupy miały szeroką gamę możliwości wyboru strategii działania i przyjęcia celów, które odpowiadały lokalnym społecznościom. Całkowita ilość środków budżetu przewidziana na IV oś wynosiła 787,5 mln euro, przy czym każdy urząd marszałkowski w ramach swojej koperty regionalnej musiał utworzyć rezerwę wojewódzką w wysokości 10% przyznanej kwoty. Wysokość kwot przypadających na określone województwo wynikała z liczebnego udziału ludności zamieszkujących na danym terenie. Tak więc na realizację lokalnej strategii rozwoju LGD miała do dyspozycji kwotę stanowiącą iloczyn liczby mieszkańców i stawki 116 zł. Ponadto LGD mogły uzyskać 29 zł/mieszkańca na koszty funkcjonowania i 3 zł/mieszkańca na projekty współpracy. Lokalna grupa działania po wybraniu jej przez samorząd województwa w ramach lokalnej strategii rozwoju miała określony budżet, do wysokości którego wybierała projekty beneficjentów ubiegających się o finansowanie. W przypadku projektów kwalifikujących się do udzielenia pomocy w ramach działań III osi – jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej, realizacja płatności odbywała się według zasad finansowania określonych w ramach działań III osi. Z kolei małe projekty, wybrane przez LGD do finansowania w ramach budżetu lokalnej strategii rozwoju, podlegały weryfikacji przez samorząd województwa. Następnie urząd ten podpisywał umowę na realizację projektu. Wypłata pomocy na rzecz beneficjenta następowała po kolejnej weryfikacji wniosku o płatność przez agencję.

Przydzielone Polsce fundusze strukturalne były wyrażane w euro, stąd zachodziła potrzeba corocznego przeliczania ich na złote, według kursu ustalanego przez Europejski Bank Centralny. W poszczególnych latach kurs euro według Europejskiego Banku Centralnego przedstawiał się następująco: w 2007 roku wynosił 3,773 zł, w 2008 – 3,396, w 2009 – 4,229, w 2010 – 3,984, w 2011 – 4,405, w 2012 – 4,019 i w roku 2013 – 4,185.

Średnio kurs euro w przeliczeniu na złote w latach 2007-2013 wyniósł 3,999 zł; po zaokrągleniu do obliczeń przyjęto kwotę 4,0 zł i według takiego kursu dokonano przeliczeń (tab. 3).

Analiza przeprowadzona w II kwartale 2014 r. w odniesieniu do perspektywy PROW 2007-2013 wykazała, że realizacja projektów „Leader” stała na niskim poziomie i wynosiła średnio 50,9%, przy czym najniższy poziom osiągnięto przy wdrażaniu projektów współpracy (22,7%). W związku z tym MRiRW wyznaczył LGD, które mogą skorzystać ze wsparcia, i pozostałe środki na realizację strategii rozdysponowało pomiędzy lokalne grupy działania. Wysokość wsparcia była określana oddzielnie na każdą LGD z uwzględnieniem stanu wykorzystania przyznanego środków. Wśród przyczyn niskiego stopnia wykorzystania środków wsparcia finansowego można wskazać skomplikowane procedury składania wniosków, do których

Tabela 3. Planowane i zrealizowane środki wsparcia w ramach osi IV w latach 2007-2013 (w mln euro)

Nazwa działania osi IV	Wydatki publiczne wg stanu z 2007 r	Wydatki publiczne w przeliczeniu na zł (w mln)	Kwoty zawartych umów (w mln zł)	Procent
Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju	620,5	2482,0	1257,5	50,7
Wdrażanie projektów współpracy	15,0	60,0	13,6	22,7
Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja	152,0	608,0	331,5	54,5
Razem	787,5	3150,0	1602,6	50,9

Źródło: System Informacji Zarządczej ARiMR.

należało załączyć statut i różnego rodzaju oświadczenia, wykazy i odpisy (np. KSR). Kolejną przeszkodą efektywnego wykorzystania instrumentów był zbyt długi okres rozpatrywania wniosków przez agencję płatniczą oraz urząd marszałkowski. Istotną kwestią była zasada, że LGD musiały dysponować wkładem własnym, który dopiero po długim okresie był refundowany. Dużo kłopotów dostarczały wnioski z określeniem kwalifikalności kosztów, które nie zawsze znajdowały odzwierciedlenia w instrukcji wypełniania wniosków.

6. Uwagi końcowe

Projekty pod nazwą lokalne grupy działania realizowane były w Polsce pod nazwą Leader+ zaraz po wejściu kraju do Unii Europejskiej. Działanie miało na celu pomaganie podmiotom wiejskim w kształtowaniu długofalowego potencjału rozwoju wsi. Inicjatywy okazały się efektywnym i skutecznym narzędziem w procesie rozwoju obszarów wiejskich. W perspektywie finansowej 2007-2013 inicjatywa Leader zmierzała do opracowania zintegrowanego podejścia oddolnego, ukierunkowanego na zmiany strukturalne, kulturalne i środowiskowe określonych obszarów, wyznaczonych granicami LGD. Ponadto miały budować na nowych zasadach społeczność lokalną i stymulować innowacje, wyzwać przedsiębiorczość i zachęcać do odkrywania niewykorzystanego potencjału tkwiącego w danej społeczności.

Zasada partnerstwa lokalnego budowana była na obszarze większym niż gmina czy powiat, i to przy udziale trzech sektorów, co nie zawsze sprzyjało podejmowaniu jednoznacznych decyzji. Miało to swoje pozytywne i negatywne skutki, które co prawda sprzyjały dyskusji, ale nie zawsze podejmowaniu decyzji. Działanie LGD na obszarze stosunkowo dużym, wykraczającym poza lokalne spostrzeżenie własnych,

partykularnych interesów, rodziło trudności wypracowania spójnej strategii postępowania, która prowadziła do opóźniania składania wniosków i realizacji przyjętych zadań.

Działania zawarte w osi IV na koniec 2013 r. stały na niskim poziomie wykorzystania środków wsparcia finansowego, co nie przyniosło spodziewanych efektów społeczno-gospodarczych dla środowiska wiejskiego. Wśród przyczyn tej sytuacji można wymienić późne uruchamianie programów przez agencję, słabe zaangażowanie urzędów marszałkowskich i brak wizji spodziewanych korzyści przez środowiska lokalne.

Literatura

- Mickiewicz A., 2011, *Przebieg i realizacja działań w ramach I i II filara wspólnej polityki rolnej*, ZUT, Szczecin.
- Oskam A., Meester G., Silvis H., 2010, *UE Policy Agriculture, Food and Rural Areas*, Wageningen. Report DG AGRI „Rural Development In The European Union, Statistical and Economic Information Report 2011”, December 2011.
- Rozporządzenie MRiRW z dnia 23 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach PROW 2007-2013.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1974/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).
- Ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków przez Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

ANALYSIS OF PROCESS AND REALIZATION OF ACTIVITIES IMPLEMENTED IN IV AXIS “LEADER” OF RADP 2007-2013

Summary: The paper presents activities introduced in the fourth priority axis of RADP 2007-2013. In that axis there were implemented three activities which were directed mainly into revivification of rural inhabitants by building of social potential, increase of possibility of financial means gaining and their use and improvement of local resources management. The research works were made concerning fulfilling the tasks in quantity and material (financial) approach. There was made a comparison of number of tasks in the program in relation to the number of edited decisions and it was presented that according to state from the II quarter of 2014 all financial tasks were realized on the level of 54,5%, the fewest (22,7%) in activities of implementation of cooperation projects.

Keywords: local society, projects of cooperation, skills gaining, activation.